

ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ МІЖ ОРГАНАМИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТА СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ У СФЕРІ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

В статті розглянуто питання щодо доцільності та необхідності введення електронного документообігу між органами ліцензування та суб'єктами господарювання у сфері паливно-енергетичного комплексу України. Проаналізовано переваги здійснення такого заходу та висвітлено приклади інших держав у яких надання адміністративної послуги – видача ліцензії здійснюється з використанням Інтернету шляхом оформлення адміністративним органом влади ліцензії у формі електронного документа.

Ключові слова: ліцензія, електронний документ, електронний документообіг, паливно-енергетичний комплекс України.

В статье рассмотрен вопрос о целесообразности и необходимости введения электронного документооборота между органами лицензирования и субъектами хозяйствования в сфере топливно-энергетического комплекса Украины. Проанализированы преимущества осуществления такого мероприятия и отражены примеры других государств в которых предоставление административной услуги – выдача лицензии осуществляется с использованием Интернета путем оформления административным органом власти лицензии в форме электронного документа.

Ключевые слова: лицензия, электронный документ, электронный документооборот, топливно-энергетический комплекс Украины.

The author considers the question of relevance and necessity of introduction of electronic documents circulation between licensing authorities and business entities in the sphere of fuel and energy complex of Ukraine in this article. The advantages of introduction of such measure are analyzed and examples of other countries which provide administrative service, namely issue licenses using the Internet by way of processing by administrative authority the license in the form of an electronic document are highlighted.

Key words: License, electronic document, electronic document circulation, fuel and energy complex of Ukraine.

Вступ. У плані дій «Україна – Європейський Союз» Європейська політика сусідства, схваленого Радою з питань співробітництва між Україною і Європейським Союзом 21.02.2005 р. одним із переліку пріоритетів, як в рамках, так і поза рамками Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, ратифікованої 10.11.1994 р., вказано покращення інвестиційного клімату шляхом запровадження недискримінаційних, прозорих і передбачуваних умов ведення бізнесу, спрощених адміністративних процедур та боротьби з корупцією. При цьому, прописано прийняти та розпочати впровадження національної стратегії розвитку в Україні електронних комунікацій [6].

Удосконалення процедур видачі ліцензій в п. 78 Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 р. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», затвердженого Указом Президента України від 12.03.2012 р. № 187/2012 зазначено як одну із цілей. Заходом досягнення відповідної мети (цілі) вказано перехід до електронного способу подачі та отримання ліцензій [5]. Проте отримання ліцензій у формі електронного документу і досі не відбулось.

Спрощення сфери ліцензування є однією із передумов залучення додаткових інвестицій в розвиток економіки держави, зокрема в одну з найважливіших структурних складових економіки України – паливно-енергетичний комплекс України. Враховуючи це, введення електронного документообігу між органами ліцензування та суб'єктами господарювання є необхідним та позитивно відобразиться на оперативності, доступності, зручності отримання заявником спеціального дозволу на провадження ліцензованої діяльності, зокрема у сфері паливно-енергетичного комплексу України.

Аналіз досліджень та публікацій. Аналізом питань впровадження електронного документообігу в органах державної влади займались О.І. Ганжела, М. Демкова, О.В. Калачиков, С.М. Лимар, В.П. Писаренко та інші. Однак окремого дослідження щодо електронного способу подачі органу ліцензування документів суб'єктом господарювання та отримання останнім ліцензій у формі електронного документу у сфері паливно-енергетичного комплексу України проведено не було.

Метою даної статті є обґрунтування необхідності введення електронного документообігу між органами ліцензування та суб'єктами господарювання у сфері паливно-енергетичного комплексу України та висвітлення його переваг.

Виклад основного матеріалу. Паливно-енергетичний комплекс України – сукупність секторів економіки, до якої входять суб'єкти господарювання, діяльність яких пов'язана з розвідкою, видобутком, переробкою, виробництвом, зберіганням, транспортуванням, передачею, розподілом, торгівлею, збутом або продажем і використанням енергетичних продуктів (енергоносіїв) [7].

Діяльність на провадження окремих видів господарської діяльності у сфері паливно-енергетичного комплексу України підлягає ліцензуванню. При цьому, права як юридичних осіб, так і фізичних осіб – підприємців на провадження відповідного виду господарської діяльності підлягають обмеженню, оскільки до моменту отримання спеціального дозволу (ліцензії), право на провадження ліцензованої діяльності має лише абстрактний характер. Реалізувати це право суб'єкти господарювання зможуть лише після отримання документа державного зразка, який засвідчує право конкретної особи на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності.

Проте не кожній особі, яка має намір та бажання здійснювати ліцензовану діяльність у сфері паливно-енергетичного комплексу України вдається отримати відповідний спеціальний дозвіл. Крім того, сама процедура отримання ліцензії є ускладненою, а адміністративно-правові відносини, які виникають між органом ліцензування та суб'єктом господарювання не є достатньо прозорими. Одним із прогресивних заходів вдосконалення взаємодії органів ліцензування та суб'єктів господарювання у сфері паливно-енергетичного комплексу України, на нашу думку, є впровадження електронного документообігу.

Електронний документообіг (обіг електронних документів) – сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів [3].

Основними нормативно-правовими актами, які врегульовують питання функціонування системи електронного документообігу в Україні є Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р. № 851-IV, Закон України «Про електронний цифровий підпис» 22.05.2003 р. № 852-IV, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності» від 28.10.2004 р. № 1452, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади» від 28.10.2004 р. № 1453, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 13.12.2010 р. № 2250-р, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 26.09.2011 р. № 1014-р.

Потенційним способом організації електронної співпраці органів ліцензування з суб'єктами господарювання у сфері паливно-енергетичного комплексу України є електронне урядування у відповідній сфері.

Урядування – це управлінський аспект діяльності всієї системи влади в країні: «урядування можна розглядати як практику економічної, політичної і адміністративної влади з управління справами держави на всіх рівнях. Це поняття об'єднує механізми, процеси та інститути, через які громадяни і групи висловлюють свої інтереси, реалізують законні права, виконують обов'язки і балансують між розбіжностями» – так зазначається в робочих документах ЄС та ООН [4, 298].

Електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [8]. Простими словами, електронне урядування передбачає: будь-яка особа через Інтернет може звертатися із запитами до органів державної влади, органів місцевого самоврядування для отримання необхідної інформації, а основне – для отримання адміністративних послуг [1, с. 124].

Головною складовою електронного урядування є електронний уряд – єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, з громадянами і суб'єктами господарювання.

Незважаючи на стрімкий розвиток протягом останнього десятиліття інформаційно-комунікаційних технологій та широке застосування їх у державному управлінні, нерозв'язаними залишаються в. т. ч. така проблема: низька якість та недостатня кількість адміністративних послуг, що надаються громадянам і суб'єктам господарювання із застосуванням електронних засобів [8].

Так, уряд США надає громадянам різноманітні послуги через Інтернет до яких відноситься і видача ліцензій [1, с. 124]. Але в Україні видача ліцензії шляхом оформлення її у вигляді електронного документа, зокрема у сфері паливно-енергетичного комплексу України досі не здійснюється.

Основним механізмом організації взаємодії між органами ліцензування та суб'єктами господарювання у сфері паливно-енергетичного комплексу України повинен стати електронний документообіг з використанням електронного цифрового підпису.

Електронний цифровий підпис – вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача. Електронний цифровий підпис накладається за допомогою особистого ключа та перевіряється за допомогою відкритого ключа [2]. У зв'язку з цим, не може підлягати сумніву дійсність ліцензії на право провадження ліцензованої діяльності у сфері паливно-енергетичного комплексу України, виданої у формі електронного документа, підписаного електронним цифровим підписом, адже згідно ч. 3 ст. 7 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р. № 851-IV, якщо автором створюються ідентичні за документарною інформацією та реквізитами електронний документ та документ на папері, кожен з документів є оригіналом і має однакову юридичну силу. Разом з тим, відповідно до ч. 1 ст. 8 вищезазначеного Закону України юридична сила електронного документа не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму [3].

Електронний спосіб подачі та отримання ліцензії на право провадження ліцензованої діяльності у сфері паливно-енергетичного комплексу України забезпечить доступність та зручність адміністративно-правової взаємодії між органами ліцензування та заявниками (суб'єктами звернення), а також оперативність та своєчасність надання адміністративних послуг щодо видачі ліцензій суб'єктам господарювання.

Згідно ч. 3 ст. 91 Цивільного кодексу України юридична особа може здійснювати окремі види діяльності, перелік яких встановлюється законом, після одержання нею спеціального дозволу (ліцензії) [10]. Таким чином, видача, а відтак і отримання суб'єктом господарювання ліцензій у формі електронного документа, підписаного електронним цифровим підписом, спростить процедуру ліцензування та надасть можливість суб'єктам господарювання скоріше розпочати здійснювати ліцензовану діяльність, так як видача ліцензії через мережу Інтернет є оперативнішою, ніж видача ліцензії у формі паперового документа.

На практиці ж трапляються непоодинокі випадки, коли орган ліцензування видає ліцензії значно пізніше дня початку спливу строку дії ліцензії. Так, Національна комісія регулювання електроенергетики України 14.01.2010 р. видала Товариству з обмеженою відповідальністю «Лідергаз» ліцензію на право постачання природного газу за нерегульованим тарифом строком дії з 30.12.2009 р. по 29.12.2014 р. У зв'язку з цим, ТОВ «Лідергаз» фактично при діючій ліцензії не мало права провадити ліцензовану діяльність протягом 15 днів, так як отримало ліцензію, строк дії якої почав спливати 30.12.2009 р., лише 14.01.2010 р. Враховуючи це, видача ліцензії у формі електронного документа є необхідною умовою якісного надання адміністративної послуги, продикуваної рівнем розвитку суспільства, яка, станом на сьогодні, відсутня в Україні. Втім, у Російській Федерації з прийняттям Федерального закону Російської Федерації «Про ліцензування окремих видів діяльності» від 04 травня 2011 року № 99-ФЗ передбачено можливість отримання ліцензії у формі електронного документа.

Відповідно до ст. 3 вищевказаного закону Російської Федерації ліцензія – спеціальний дозвіл на право здійснення юридичною особою або фізичною особою-підприємцем конкретного виду діяльності (виконання робіт, надання послуг, які складають ліцензований вид діяльності), яке підтверджується документом, виданим органом, що ліцензує на паперовому носії або у формі електронного документа, підписаного електронним підписом, у разі, якщо в заяві про надання ліцензії вказувалося на необхідність видачі такого документа у формі електронного документа [8].

Висновки. Підсумовуючи сказане, впливає, що впровадження електронного документообігу між органами ліцензування та суб'єктами господарювання у сфері паливно-енергетичного комплексу України оптимізує передачу та доставку документів, забезпечить своєчасність їх отримання та опрацювання, зниження витрат на виготовлення копій паперових документів, обмін електронними документами між працівниками органу ліцензування, підвищення ефективності, відкритості, прозорості роботи адміністративних органів влади, оперативність прийняття ними управлінських рішень та скорочення строків видачі органами ліцензування суб'єктам господарювання ліцензій на право провадження ліцензованої діяльності у сфері паливно-енергетичного комплексу України.

Література

1. Демкова М. Електронне урядування – запорука прозорості та ефективності влади // *Юридичний журнал*. – 2007. – № 3. – С. 124-127.
2. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22 травня 2003 року № 852-IV // *Офіційний вісник України*. – 2003. – № 25. – Ст. 1175.
3. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851-IV // *Офіційний вісник України*. – 2003. – № 25. – Ст. 1174.
4. Міхровська М.С. Розвиток електронного урядування як пріоритетне завдання становлення публічної адміністрації в Україні // *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского, Серия «Юридические науки»*. – Том 25 (64). – 2012. – № 1. – С. 298-304.
5. Національний план дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», затверджений Указом Президента України від 12 березня 2012 року № 187/2012 // *Офіційний вісник України*. – 2012. – № 22. – Ст. 825.

6. План дій «Україна – Європейський Союз» Європейська політика сусідства, схвалений Кабінетом Міністрів України 12 лютого 2005 року та схвалений Радою з питань співробітництва між Україною і Європейським Союзом 21 лютого 2005 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_693/print1360187016510055.

7. Проект Оновлення Енергетичної стратегії України на період до 2030 р. від 07 червня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mpe.kmi.gov.ua/fuel/control/uk/publish/article?art_id=222022&cat_id=104126.

8. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 13 грудня 2010 року № 2250-р // Офіційний вісник України. – 2010. – № 97. – Ст. 3443.

9. Федеральний закон Російської Федерації «О лицензировании отдельных видов деятельности» от 4 мая 2011 № 99-ФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://duma.consultant.ru/page.aspx?1555960>.

10. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.

УДК 331.101.262:35.084

Л.С. Гарасим
здобувач,

Львівського університету бізнесу та права

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ НАУКОВОЇ ДУМКИ У СФЕРІ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто актуальне в умовах сучасних економічних реформ питання потрактування системи управління персоналом на різних етапах розвитку менеджменту людських ресурсів. Виділено основні етапи розвитку наукової думки за цим напрямом, підкреслено основні переваги та недоліки тих чи інших підходів щодо вдосконалення системи управління персоналом, ефективного використання людських ресурсів підприємства, досліджено закономірності, використання яких при побудові та вдосконаленні системи управління персоналом може стати запорукою реалізації кадрового потенціалу підприємства та посилення його конкурентоздатності.

Ключові слова: управління підприємством, управління персоналом підприємств, менеджмент людських ресурсів, еволюція підходів до управління персоналом, вдосконалення системи управління персоналом.

В статье рассмотрен актуальный в условиях современных экономических реформ вопрос исследования системы управления персоналом на разных этапах развития менеджмента человеческих ресурсов. Выделены основные этапы развития научной мысли в этом направлении, подчеркнуты основные преимущества и недостатки тех или иных подходов к совершенствованию системы управления персоналом, эффективного использования человеческих ресурсов предприятия, исследованы закономерности, использование которых при построении и совершенствовании системы управления персоналом может стать условием реализации кадрового потенциала предприятия и усиления его конкурентоспособности.

Ключевые слова: управление предприятием, управление персоналом предприятия, менеджмент человеческих ресурсов, эволюция подходов к управлению персоналом, совершенствование системы управления персоналом.

The paper considers relevant in today's economic reform questions correctly interpreting the personnel management system at various stages of the management of human resources. The basic stages in the development of scientific thought in this area and emphasize the main advantages and disadvantages of various approaches to improving human resources management, efficient use of human resources company, investigated patterns of use in the construction and improvement of human resources management system can guarantee the implementation potential of the company and strengthen its competitiveness.

Key words: management, personnel management companies, management of human resources, the evolution of approaches to human resource management, personnel management system improvement.

Постановка проблеми. Як зазначено у Програмі економічних реформ України на 2010–2014 рр., ключовим напрямом розвитку економіки є спрощення ведення бізнесу та залучення інвестицій, у тому числі